СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 225. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 28. вересня, 1922. VOL. XXX. No. 225. Jersey City, N. J., Thursday, September 28, 1922. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ХОР ПРИЇХАВ ДО НЮ ЙОРКУ ДНЯ 26. С. М.

НА ПОКЛАДІ КОРАБЛЯ ПРИВИТАЛИ ХОР АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 26. вересня. — Нині прибув сюди з Европи кораблем „Каронія" Український Національний Хор під проводом славного диригента і композитора Олександра Кошиця.

Всіх членів Хору є 43.

Дівчата були в народніх строях.

На кораблі фотографували їх представники нюйорських американських газет і кінотеатрів, котрих інформував д. Макс Рабінов, імпресаріо, котрий спровадив У. Н. Хор до Америки.

На покладі привитав У. Н. Хор Комітет Привитання, іменем якого промовляв д. С. Ядловський.

Потім промовила від Української Жіночої Громади д. Скубова, а нюйорські українські дівчата вручили провідникови Хору, д. Кошицеви, і артистам китиці цвітів.

Відповідав д. Кошиць, котрий в сердечних словах подякував за привіти і заявив, що Хор чується щасливий, що приїхав між земляків.

Опісля увесь Хор і Комітет Привитання разом відспівали національний гимн Ще не вмерла Україна.

По відспіванню всі удались до Ню Йорку, де хористи замешкали в готелі.

Перший виступ У. Н. Хору буде в четвер, дня 5. жовтня с. р., в Карнеґі Гол в Ню Йорку.

ПІДОЗРІВАЮТЬ, ЩО ПІДПАЛ БУВ ПРИЧИНОЮ СМЕРТИ 47 МАЙНЕРІВ

ДЖЕКСОН, Каліфорнія, 26. вересня. — Урядники Арґонов Майнінґ Ко., в котрої копальни золота трафився три тижні тому вибух, котрий опісля коштував життє 47 майнерів, видали заяву, в котрій кажуть, що з переведеного ними слідства виходить, що вибух був певно викликаний навмисно.

МАЙНЕРИ ВУГЛЯ АПЕЛЮЮТЬ ДО НЮЙОРСЬКОГО МЕЙОРА

НЮ ЙОРК, 26. вересня. — В мейора міста Ню Йорку Гайлена зявилася депутація пенсилвенійських майнерів та просила його, щоби ужив свого впливу, аби вуґоль, котрого уживають для вироблювання електрики для міських средств перевозу, був добуваний без терпінь та вкривди для майнерів.

Мейор заявив, що він скличе в тій справі конференцію.

ҐРІЗЬБА СТРАЙКУ ПОРТОВИХ РОБІТНИКІВ

НЮ ЙОРК, 26. вересня. — Пять головних юній портових робітників в нюйорськім порті відбули вчора свої збори та потвердили угоду, яку урядники юній заключили з представниками корабельних фірм.

З огляду нате страйку портових робітників відай не буде.

ІМЕНОВАННЄ НІМЕЦЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЇ КОМІСІЇ

ВАШІНҐТОН, 26. вересня. — Президент Гардинґ іменував нині послідних членів комісії, котра має розглядати претенсії межи Злученими Державами та Німеччиною.

Комісія ся збереться на своє перше засіданнє у Вашінґтоні дня 10. жовтня с. р., і скоро потім виїде до Німеччини, де вона має стрінутися з німецькою комісією, іменованою німецьким урядом для тої самої справи.

ПРОЦЕСИ УРЯДУ ПРОТИ КОМУНІСТІВ

СТ. ДЖОСЕФ, Мишиґен, 26. вересня. — Федеральні аґенти зробили ревізію на комуністичнім вічу в Бриґмен та забрали при тій нагоді папері, які показують на способи комуністичної аґітації серед Американської Федерації Праці.

Зі забраних документів виходить також, що комуністи, як кажуть урядники, належали та брали участь в діяльности відомої хуліґанської орґанізації Ку-Клукс-Клен.

ЗЕЛІЗНИЧІ ВАРСТАТИ МАЙЖЕ ПОВНІ

ВАШІНҐТОН, 26. вересня. — Товариство Зелізничих Зарядчиків заявило нині, що варстати східно-американських зелізниць вже майже повні, бо до праці зголосилося в них від 85 до 98 процент робітників, що працювали в них перед початком страйку.

ПІДПРИЄМСТВО САМО ПІДНОСИТЬ РОБІТНИЧУ ЗАПЛАТУ

НЮ ЙОРК, 26. вересня. — Підприємство „Елисон Портленд Семент Ко." з Орендж, Ню Джерзі, оголосило своїм робітникам, що воно підносить їм заплату о 5 центів на годину.

В своїй заяві підприємство каже, що платня його робітників висша о 60 процент від заплати сих робітників перед війною, але мимо сього фірма постановила підвисшити заплату, щоби вирівнати з робітничою заплатою в сталевім та цементовім промислі.

ЗАХОДИ УРЯДУ КОЛО РОЗДІЛУ ВУГЛЯ

ВАШІНҐТОН, 26. вересня. — С. Б. Спенс, котрого президент Гардинґ іменував пару днів тому головою комісії для розділу вугля, кооптував собі до свого комітету кількох визначних зарядчиків зелізниць, щоби вони йому помагали розділювати належито вуґоль.

Сей комітет має незадовго відбути ряд конференцій в справі розділу вугля; перша конференція має бути з представниками зелізничих підприємств.

Президент Гардинґ в найблизчих днях має іменувати членів другого комітету, який має вишукувати факти про вуглевий промисел та подавати їх до публичного відома.

ТОВАРИСТВА, БРАТСТВА І СЕСТРИЦТВА У. Н. СОЮЗА!

Ви сповнили вже чесно і вірно свій патріотичний обовязок для рідного краю, коли складали Позичку Національної Оборони! Але коли тепер вдарив знову дзвін на тривогу, не відмовте-ж хоч малої лепти на оборону рідної землі! Зложіть її скоро і всі разом. Держіть тут в Америці один боєвий фронт разом з братами в старому краю і станьте проти ляхо-татар всі як один! На активну боротьбу з Ляхами не пожалуйте жертви!

Відділи У. Н. Союза — Тов. „Запорожська Січ", від. 117 в Ню Йорку, і Тов. ім. Івана Франка, від. 53 в Питсбурґу, Па., дали вже гарний початок. Ми віримо, що другі товариства зложать також свої лепти і то зложать скоро та вишлють їх на руки нашого Галицького Уряду через:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

ДІВЧИНА ВРАТУВАЛА БАНК.

На банк Ферст Нешнел Бенк в Говпдейл, Огайо, напало в вівторок пятьох бандитів. Перший з бандитів накинувся сейчас на касієра банку, а коли сей не порозумів його приказу, стрілив до нього з револьвера, та поцілив його в шию. Коли помічниця касієра, панна Джесі Свайдер, почула вистріл, вона зараз наробила крику. Одним з перших, що почув крик дівчини, був мейор міста. Він сейчас метнувся на поліційну стацію і приїхав назад до банку з чотирома мущинами, узброєними від стіп до голови. Та розбишак уже не було; застрашені криком дівчини, знаючи, що сей крик притягне других людий з вулиці вони всіли на авта та поїхали з міста. Поліційний автомобіль поїхав їх слідом. Бандити не зрабували в банку нічого.

СМЕРТЬ В КОПАЛНИ.

В копални вугля Ґлен Роджерс Ковл Ко. в Ґлен Роджерс, недалеко від Чарлстон, Вест Верджінія, погибло в неділю пятьох робітників.

Нещавний випадок стався через те, що на висоті 700 стіп від дна копалняного шахту зірвався шнур, що двигав ведро, наповнене камінием. Ведро впало на робітників та розторощило їх на смерть.

ЗАМОВИВ СОБІ ЦВІТИ НА ГРІБ.

Недалеко від Ню Йорку помер якийсь Чарлс Ґрір, як видно, з тестаменту, дуже ориґінальний чоловік. В сім тестаменті постановляє він виразно, що його спадкоємці обовязані складати цвіти на гріб його та його жінки. Він приписує докладно, коли і якого рода цвіти мають бути зложені на гробі. Маєток його обчисляють на 3 до 4 мiлiони долярів.

ЧЕРЕЗ СВАРКУ МЕЖИ ЖІНКАМИ

В домі пані Карпентер в Сан-кук, Ню Гемшер, поліція закликана сусідами, відкрила два трупи: властительки дому, пані Карпентер, та її товаришки, пані Ґовард. Труп властительки дому лежав в покою, а тіло гостя в кухні. З першу поліція думала, що пані Карпентер погибла від удару серця наслідком того, вона побачила свою товаришку неживою. Приглядаючися, однак, сему трупови, поліція побачила що він теж має рану від пострілу в голову. Розведене судовим лікарем (коронером) слідство позволило відгадати правдоподібний перебіг трагедії. Показалося, що пані Ґовард купила свого часу якусь матерію від пані Карпентер, але коли ся прийшла допоминатися ціни купна, межи жінками прийшло до завзятої сварки, підчас котрої Ґовард обжалувала Карпентер за нечесне поступованнє супроти неї. Нарешті розлючена пані Ґовард стрілила до своєї товаришки з револьвера та поклала її на місци трупом. Застрашена сим, вона вийшла до кухні та тут звернула револьвер в свою голову та відобрала собі життє. Кажуть сусіди, що пані Ґовард від якогось часу мала ріжні маєткові клопоти та зраджувала велике роздратованнє.

АРЕШТОВАНИЙ ЗА ПРОДАВАННЄ ВОДИ

Перед судом в Філяделфії стане незадовго на росправу один Джордж Джовз, котрий поповнив злочин обману продаючи за 600 долярів бочку води. Джовз мав казати, що в бочці є горівка. При продажі Джовз позволив покупцеви навіть спробувати напитку, але при тій нагоді помалював пробу так зручно, що покупець, котрий є один властитель готелю, напився не напитку з бочки, але напитку з фляшки, яку Джовз мав в своїй кишені, а з котрої Джовз напустив в шклянку справдішньої горівки при помочи ліваря, що йшов з кишені через рукав.

Джовза задержано в суді за кавцією 8,000 долярів.

УКРАЇНСЬКА ЧАСОПИСЬ НА ВОЛИНІ.

З днем 3. вересня почала виходити два рази на тиждень у Луцку українська часопись „Українське Життя". Перше число досить богате змістом, містить вступну статтю, ряд інформацій у справі виборів і вісти з краю та повіту. Орган сягає в обороні українського населення і можна покладати надії що Українське Життя" сповнить своє високе завдання, яке на нього накладає час і національний обовязок.

СІМ КАВАЛКІВ.

Один львівський обиватель запросив собі рубачів, які за порубання дров зажадали „сім кавалків". Обиватель думаючи, що під словом „кавалок" рубачі розуміють „кавалки" дров, згодився. Порубавши дрова, рубачі зажадали сім тисяч марок, а не сім полін дров. Наступила авантура і справа опинилася в суді.

В ГРЕЦІЇ ЗАНОСИТЬСЯ НА РЕВОЛЮЦІЮ

ЧАСТИНА ВІЙСКА ДОМАГАЄТЬСЯ, ЩОБИ КОРОЛЬ КОНСТАНТИН УСТУПИВ.

АТЕНИ, столиця Греції, 26. вересня. — В Греції заноситься на революцію. Король Константин проголосив воєнний стан в цілій Греції.

В Солуні (Сальоніці) збунтувалось 8,000 грецького війска, яке домагається зміни правительства в Греції.

Також збунтувались частини грецьких війск на Егейських островах. Вони домагаються, щоб король уступив з престола.

Частина грецького війска в Тракії домагається, щоб король обняв чинний провід над армією.

ТУРКИ НЕ УСТУПАЮТЬСЯ З НЕВТРАЛЬНОЇ ОБЛАСТИ НАД ДАРДАНЕЛЯМИ

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 26. вересня. — Турки не послухали наказу аліянтів і не уступились із занятої територїі на невтральній области біля Царгороду, але зачали будувати закопи для продовжування війни.

Британські війска теж стали копати шанці для оборони і наступу.

Британські воєнні знавці кажуть, що британська армія і фльота не пустять Турків через Дарданелі до Царгорода.

БОЛЬШЕВИКИ ҐРОЗЯТЬ ВІЙНОЮ

МОСКВА, столиця Московщини, 26. вересня. — Тутешні большевицькі лідери заявляють, що якби прийшло до балканської війни, і колиб до неї вмішалась Румунія, то і „Росія" візьме участь у війні.

РАДІСТЬ В МОСКВІ З ТУРЕЦЬКОЇ ПОБІДИ

МОСКВА, столиця Московщини, 26. вересня. — Нині уладили тут Турки, Вірмени, Гіндуси і Астраханці і богато інших Східняків велику і гомінку параду з приводу побіди Мустафи Кемала паші.

Большевицькі лідери хвалили їх і казали, що се побіда „червоної" (хиба тому, що кровавої) армії.

КРОВАВА БОРОТЬБА НА УЛИЦЯХ СОФІЇ

СОФІЯ, столиця Болгарії, 24. вересня. — Політична боротьба між селянською партією, якій проводить теперішній премієр Стамбулійський, і бльоком опозиційних партій, що злучились проти Стамбулійського, перейшла в чинну боротьбу на улицях столиці Болгарії.

В борні на улицях Софії в пятницю і суботу згинуло 15 осіб, а 100 було ранених.

Між жертвами борні є посли і політичні провідники.

Правительство оголосило стан облоги міста і увязнило голову опозиційного бльоку.

СУЧАСНИК ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 30. серпня. — Камянець-подільська большевицька ґазета „Вісти" (ч. 27) повідомляє:

В Каменці проживає бувший почтовий урядець Мартин Данилович Васьковський, сучасник Тараса Григоровича Шевченка. Васьковському 80 літ.

Він бачив Т. Г. Шевченка на початку 1859 року.

Тоді Шевченко виїхав на Україну з метою одружитись і поселитись над Дніпром.

Васьковський був на службі в м. Шполі, Київської ґубернії, Звенигородського повіту, і доставляв листи Шевченкови в м. Корсунь, Ґородище та другі місця.

В Шполі жив Лалаш, родом Полтавець. Він і ще дві другі особи вели з Шевченком постійну переписку.

НОВІ ЛЕНІНОВІ ПРОРОЦТВА

МОСКВА, столиця Московщини, 25. вересня. — Микола Ленін, як пише большевицька ґазета „Правда", має небаром вернутись до своїх обовязків голови „совнаркома" (совета „народніх" комісарів).

Леон Каменев ,котрий тепер заступає Леніна, каже, що хотяй він ще на селі на вакаціях, але і так він вже інтересується міжнародніми питаннями і справами „Росії".

Каменев каже, що Ленін найбільше заінтересувався тим, що ґоворив про большевицьку Росію сенатор Бора у Вашинґтоні та акцію Амер. Запомогової Адміністрації Гувера.

Тепер Ленін працює вже по кілька годин денно і на другий місяць хоче вже вернутись до роботи.

В падолисті має бути в Петграді 4-ий зїзд так званого „третього інтернаціоналу" („комінтерна"), на який хоче Ленін приїхати і там виголосити спіч про „світову революцію".

Член „совнаркома", Сталін, каже, що Ленін йому сказав, що він вірить, що буржуазні держави будуть ще битись, тоді як „Росія" буде тільки з усіми миритись і на тім зискає.

ЗАМІТКА. — Ціла так звана „Росія" все ще крутиться коло особи Леніна, як давнійше крутилось російське царство коло царя.

Як подужає Ленін, то буде се а те, а як не подужає, то буде сяк а так. Ленін то ціла большевицька „република". Решта народу в комісарії се ніщо.

Большевики вірять, що сенатор Бора є за совєтською Росією, тому, що він домагався признання комісарського „уряду". Але хто прочитав цілу його промову в „Конґресовому Рекорді", то бачив, що він заявив, що треба признати сей „уряд" власне задля прискорення упадку, бо се причиниться до приверненя нормальних відносин в Росії, серед яких зникне большевизм.

Ленін у своїх пророцтвах мав усе досі для Росії „світову революцію" та „електрифікацію" Росії. Колиж світової революції Росія не діждалась, а в Росії не то електрики але простих сірників не стало, він потішує її пророцтвами про мир. Та мир на цвинтарі все є, але цвинтар все цвинтарем, а большевицька „Росія" се теж цвинтар, якій мир теж належиться.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$?

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПЛЯНИ НА НОВІ ОБМЕЖЕННЯ ІМІҐРАЦІЇ.

Острі обмеження іміґрації до Злучених Держав все ще не вдоволяють прихильників замкнення границь Америки для дальшого напливу нових іміґрантів. Видно се хочби з нових проектів для обмеження іміґрації, які без упину виринають в законодатних американських тілах.

З них найбільше заслугують на увагу проекти конґресмена Джансона, бо він будучи головою конґресової комісії для справ іміґрації має природно досить сили переперти свою волю та зробити свій проект обовязуючим законом. Після сього проекту, котрого зміст щойно появився в публичній заяві Джансона, полягае на ще більшім обкроенню свобідної іміґрації до Злучених Держав. Конґресмен Джансон отверто заявляє, що його ідеалом булоби зовсім обмежити іміґрацію до Злучених Держав, але се й він самий признає неможливим до осягнення під теперішню пору. З огляду на те Джансон старається осягнути хоч обниженнє квоти іміґрантів з обовязуючих нині 10 процентів на півтора, або хочби на 2 проценти. Якби Джансонови повелося перевести в життє свою думку, тоді на загал число нових іміґрантів до Злучених Держав зменчилобся до одної пятої або навіть до одної семої числа, яке пускають нині.

В виборі нових іміґрантів малаб зайти така зміна, що нових іміґрантів малоб підбиратися передусім з безпосередних родин американських горожан та чужинців, постійно в Америці перебуваючих. Під безпосередною родиною Джансон розумівби батьків, материй та дітий, але не вуйків, стрийків, тіток ані братаничів ані сестрінків. Думає далі Джансон ще більше затіснити обовязуючі тепер постанови про грамотність іміґрантів та розширити розуміннє грамотности так, щоби до Америки можна не впускати всіх людий, слабше розвинених умово або „кляси непостійні чувством". Що саме думає Джансон під людьми, непостійними під зглядом чувства, сього він виразно не говорить, але догадатися можна, що він розуміє людий, які справи, котрі треба розбирати умом, розбирають серцем, і через те легко даються захоплювати всякій демаґоґічній аґітації.

Власне сі постанови мають в собі найбільше хиби. Означити „людину з непостійним чувством" дуже трудно, а ще труднійше сказати при оглядanню чоловіка, чи він належить до сеї кляси. Пришлобся отже хиба лишати рішеннє таких важних питань на плечі іміґраційних урядників, які, як се добре відомо, такого великого образовання ні знання не мають, щоби могти їх безсторонно рішити. Тому закон з такими постановами віддавби іміґрантів в безмежну владу іміґраційних урядників, які сповнялиби закон на вгадь, на сліпо, з великою кривдою для людий, що побиваються допущення до Америки. З тої причини нові видумки Джансона треба признати як дуже небезпечне поширеннє й так уже незвичайно широкої влади іміґраційних властий. Над декотрими іміґрантами, яких звичайно клясифікується межи небажані елементи, урядничя влада перемінилабся просто в урядничу самоволю.

ВІДГУКИ МАСАКРИ В ГЕРИН.

Слідство проти мнимих учасників масакри скебів в Герин, Илинойс, дістало оногді дуже підзначний зворот. Правда, в самому слідстві не зайшла ніяка процесова подія, але місцева суспільність мала нагоду зазначити свою симпатію в судовій розправі. І суспільність зазначила її в той спосіб, що коли прийшло до складання запорук за обжалованих в суді появилася величезна маса людий та заявила готовість зложити свої маєтки як запевненнє, що ріжні обжаловані зявляться на судову росправу. Обчисляють, що загальна сума предложених кавцій виносила понад 10 міліонів долярів. Межи поодинокими жертводавцями кавцій треба було зводити правдиві суперечки за те, чий бонд мається приняти, а чий відкинути. Ще замітнійшим було те, що ручити хотіли не лишень біднійші горожани, але богачі. Мали бути межи ними навіть міліонери.

Факт се немалої ваги. Свідчить він про те, що місцева суспільність думає про слідство проти виновників масакри страйколомів в Герин. Коли до „бейловання" обжалованих зявилося таке велике число охочих бизнесменів, то се знак, що за обжалованими стоять не лишень робітники-страйкарі, але й просто ціле місто. Се доказ, що ненависть та погорда до страйколома поширена просто серед всего американського народа, бо тяжко припустити, аби межи настроем горожан в Меріон, Илиной, та другими околицями Злучених Держав була велика ріжниця.

Наслідком сього настрою суспільности суд, що веде процес проти виновників масакри, опинився в дуже тяжкім положенню. Він, як видно, буде мусіти судити людий, яких суспільність за виновників та злочинців не вважає. Йому прийдеться жадати кари для людий, які на думку суспільности ніякого злочину не поповнили. Річ певна, суд буде мусіти взяти се під увагу, як не підчас самої росправи, то певно пізнійше. Симпатія суспільности для тих, що тяжкою рукою карали скебів, се мовчалива, але виразна научка про те, що й в американського народа вже терпець рветься на вид розпаношеного босовання богачів.

ДОПОМОГА РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Ще заки правительство Західно-Української Народньої Республики розписало було серед Вас, Американські Браття, **Позичку Національної Оборони,** звертав я Вашу увагу, що акція нашого правительства за відзисканнє державної незалежности Галичини конче потребує Вашої грошевої підмоги. Тай потім, коли Ви вже складали на Позичку Краєвої Оборони свої важко зароблені доляри, пригадував я Вам нераз сю справу, кладучи Вам на серце грошеву поміч для нашого правительства, яке без тої помочи не могло би вести своєї акції за державну самостійність нашого рідного краю.

Ви, Браття, зрозуміли вагу Позички Національної Оборони і показалися гідними синами рідного краю, якими рідний край може сміло гордитися перед цілим світом.

Недавно один німецький професор университету, якому я розказав про теперішний стан нашої справи, запитав мене, звідки наше правительство бере гроші на свою акцію. Я йому пояснив, що наше правительство розписало між Українцями в Злучених Державах Північної Америки Позичку Національної Оборони, на яку Ви зложили **сто тисяч долярів.** Здивований запитав він, які ґарантії мала Позичка Національної Оборони, що вона дала такий знаменитий успіх. На се питаннє я міг з почуттем національної гордости відповісти, що хоч наше правительство не може тепер дати ніяких матеріяльних ґарантій, то Ваша віра в справедливість нашої національної справи, Ваша солідарність з рідним краєм, Ваше довіре до нашого правительства, коротко кажучи, Ваш патріотизм були причиною того знаменитого успіху Позички Національної Оборони.

Так, Дорогі Браття, Позичкою Національної Оборони Ви дали такий доказ Вашого патріотизму, що сміло можете величатися ним перед цілим світом.

Честь і Слава Вам за се!

Одначе наш рідний край, наша Галичина все ще знаходиться в польській неволі.

Власне тепер, як знаєте, Польща збирається накласти на наш рідний край на віки свої кайдани, а саме: робить заходи, щоби держави антанти позволили їй прилучити нашу Галичину до Польщі.

Що зроблять держави антанти, не знаємо. Як я Вам уже писав, ходять вісти, що при кінці вересня або з початком жовтня галицькою справою займеться Рада Амбасадорів. Може бути, що зближається вже до вирішення галицької справи.

Український нарід Галичини і його правительство роблять усе можливе, щоби держави антанти рішили галицьку справу так, як сього вимагає справедливість, щоб усунули з нашої рідної землі польську акупацію і привернули нам державну незалежність.

Наше правительство стоїть на сторожі галицької справи перед державами антанти, а **наші браття в краю кроваляться в тяжкій боротьбі з польським ворогом.**

Відгомін тої боротьби доходить і до Вас. Довідуєтеся, що хтось підложив бомбу під польський урядовий будинок, під зелізницю, вбив сього чи иншого польського посіпаку, спалив маєток польського зайди-кольоніста і т. д.

Подумайте, скільки геройського зусилля, скільки саможертви, міститься за тими короткими звідомленнями! Адже ті наші браття, що рішилися таким способом боротися з польським ворогом, ідуть на муки і смерть, бо горе їм, коли дістануться в руки польських посіпак! Польські посіпаки не тільки їх замучать, але будуть мститися також на їх родинах, які вони лишають на волю Божу, віддаючи самих себе в жертву для визволення рідного краю.

Щож буде далі? Чи держави антанти вирішать уже галицьку справу, чи знов її відложать, оставляючи нашу землю під окупацією лютого ворога-Польщі?

Коли відложать, — і правительство і нарід мусять вести далі боротьбу за державну незалежність нашого краю. Правительство мусить заступати нашу справу перед світом і домагатися справедливого вирішення її. А нарід мусить важкою, крівавою боротьбою з польським ворогом документувати перед світом, що він не хоче оставати в польській неволі, що волить смерть ніж неволю.

Та може статися й так, що держави антанти вирішать галицьку справу, — але на користь нашого ворога, на користь Польщі!

Адже раз вони були вже так рішили, — в падолисті 1919 р., — коли ухвалили були для Галичини статут, на якого основі Галичина мала 25 літ остати в польській неволі з якоюсь нібито „автономією", а потім, після 25 літ, Союз Націй мав рішити, що буде далі.

Ціле щастє, що той статут повалився!

Отже може статися так, що держави антанти знов вирішать галицьку справу так, що наша Галичина має оставати в якімсь звязку з Польщею, себто в польській неволі.

Щож тоді? Чи приняти таке рішенне?

Очевидно, що ні!

Як би запало таке рішеннє, мусимо далі проти нього боротися. Якими способами, про се рішить український нарід Галичини через своїх заступників, які порадяться, що і як далі робити.

Але одно певне: Коли-б держави антанти, вирішаючи галицьку справу, не привернули нам державної самостійности, то те їх рішеннє **не буде для нас ніяким рішеннем,** ми будемо далі боротися за нашу справу.

Тоді треба буде вдержати на далі також наше правительство і треба буде дати йому змогу вести боротьбу.

Словом, мусимо вести боротьбу за державну незалежність нашого краю не тільки до хвилі, коли держави антанти приступлять до вирішення нашої справи, але дуже можливо, що мусимо вести бортьбу — і то ще важчу — також після вирішення нашої справи державами антанти, коли те вирішеннє не сповнить нашого справедливого домагання.

З історії боротьби Ірляндців за незалежність, боротьби, яка Вам, Браття, не є чужа, бо ту боротьбу вели в великій, дуже великій мірі американські Ірляндці, — Ви знаєте, скільки жертв вимагає боротьба за незалежність рідного краю. І акція правительства перед міжнародним політичним світом і боротьба з ворогом в краю вимагає коштів, дуже великих коштів. Тих коштів край, придавлений ворогом, не може сам зложити. Не могла їх зложити сама Ірляндія, не може їх зложити й сама Галичина. Ірляндії помогли ті її сини, що осіли в Америці. Так само Ви, американські Браття, мусите помогти Галичині.

Тому я кличу до Вас: **складайте на Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви!**

А при тім скажіть собі, що **допомога рідному краєви — се для Вас постійний податок, який треба складати доти, доки рідний край не скине з себе ворожого ярма.**

І так укладайте свої маєткові справи, щоб Ви могли **постійно** сей податок складати, — хоч-би прийшлося складати його не рік і не два, а може й передати сей обовязок перед рідним краєм на своїх дітий.

Бо не знаємо, коли здобудемо для нашого краю державну незалежність.

За те знаємо, кождий Українець повинен се знати, що мусимо вести боротьбу проти ворога доти, доки його не викинемо з нашої рідної землі.

До того часу мусимо вдержати нашу державну владу, утворену волею народу і мусимо дати їй засоби до боротьби з ворогом.

Тому, Дорогі Браття, як зложили Ви на поклик нашого правительства Позичку Національної Оборони, так **складайте на Фонд Негайної Допомоги** Рідному Краєви!

Складайте доти, доки наш рідний край не стане вільною, незалежною державою!

За се Вам — Честь і Слава на віки і віки!

Гайдельберг, 5. вересня 1922.

Др. Михайло Лозинський.

ПРОЧ З ПОЛЬСЬКИМИ „АВТОНОМІЯМИ!"

З приводу нових проб польського замаху на Галицьку Україну при помочі польської „автономії" ми вже писали.

Українці на всякі, які би вони не були, польські „автономії" для українських країв, або навіть якінебудь проби злуки чи федерації, мають тільки одну відповідь. Проч з Варшавою, або її автономіями, чи федераціями!

Українці не хотять бути в жадній звязи з Польщею. Їх метою є і буде аж до успіху, тільки злука всіх українських земель в одну державу.

Ми певні, що та сідповідь Варшаві є загальна. Походить від всіх Українців.

Нині подаємео ще й голос львівського „Діла". Він такий-самий.

Українці раз собі мусять сказати, що ВСЕ, що з Варшави походить, се тільки і єдино кайдани, і раз на все з Варшавою скінчити.

СІЧОВИКИ ПРИ РОБОТІ!

Чи може хто дивуватися, що коли йде о оборону рідної землі, о чинну боротьбу проти ляхів, так Січовики раді заняти в тій боротьбі перше місце? Натеж вони й Січовики. Тому і не диво, що Січовики так завзято аґітують за Фондом Негайної Допомоги, бо цей Фонд іде на активну боротьбу проти ляхви на нашій землі.

Січовики не тільки аґітують, але й самі перші шлють жертви. До недавно оголошених жертв приходять знова нові. І так:

25-та Сотня з Френкфорд, Па., прислала 113 дол., а
16-та Сотня з Питсфилд, Масс. 78.50 дол.

Ідім слідами Січовиків ,складаймо Фонд Негайної Допомоги!

ДАЛЬШІ ЖЕРТВИ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ.

1.	З громади Шикаґо, Ілл.	$1,000,00
2.	З громади Болтимор-Кортис Бей, Мд.	111,50
3.	Тов. ім. Івана Франка, від. 53 У. Н. С., Питсбурґ, Па.	25.00
4.	Фред Булчак, з Веєт Парк, О.	10,00
5.	Братство Серця Христового в Олифант, Па.	25,00
6.	Прокіп Стельмах, з Паверз, В. Ва.	20,00
7.	Дмитро Прухницький, Нортгемптон, Па.	5,00
8.	25-та Сотня Січової Орґанізації у Френкфорд, Па.	113,00
9.	Тов. Запорожська Січ, від. 117 У. Н. Союза	36,50
10.	Сестрицтво св. Ольги при грек.-кат. церкві в Нортгемптон, Па.	45,00
11.	З віча в Торонто, Канада	20,00
12.	Січовики 16-тої Сотні ім. Дм. Вітовського в Питсфілд, Масс.	78,50

Українці в Америці! Коли доходить до Вас крівавий відгомін того, що діється в рідним краю, так не жалуйте центів, а шліть їх сейчас на Фонд Негайної Допомоги!

Допоможіть рідним братам добити ляцьку гидру! Не зволікайте з Вашою жертвою, а вишліть її сейчас, бо вона тепер більш чим колинебудь потрібна! Жерви слати на адресу:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

„ДІЛО" ПРО ПОЛЬСЬКУ „АВТОНОМІЮ" ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЧИНИ.

Львівський український дневник „Діло" у виданню з 8. с. м. пише осьцо з приводу польських плянів виконати замах на українську Галичину при помочі польської „автономії":

Нарешті відкрита заслона з тяжкої праці польського уряду. Проф. Новак, Нарутович і всі інші політичні головачі сучасної Польщі, Бобжинським починаючи, а Прушинським і Левенгерцом кінчаючи, — поронили карикатурний дивогляд, який ще перед народженнем одержав провокаційну назву: „воєвудської автономії". Сьогодня ми є в спромозі подивляти той „геніяльний" політичний плян „на знищене Русі" і дивуватись, як не нахабности, то що-найменьше наївности його авторів.

Від чотирох літ всіми способами копається „вовчі доли", або заставляється зрадливу сітку на галицько-український народ, намагаючися вхопити його в свої смертельні кліщі.

Тепер прийшла черга на „автономію".

Становище українського народу до тзв. воєвудської, як і всякої іншої „автономії" є ясне, тверде й непохитне. Український народ, котрий вже виконав своє право самоозначення, НІКОЛИ НЕ ЗРЕЧЕТЬСЯ ПРАВ ДЕРЖАВНОЇ НАЦІЇ; НІКОЛИ НЕ ПОСТУПИТЬСЯ В НІЧИЮ КОРИСТЬ СВОЇМИ СУВЕРЕННИМИ ПРАВАМИ. З тої точки виходячи, всякі польські проекти і пляни є для нас наскрізь байдужі. Певно, що в теперішньому моменті, коли польська влада всупереч обовязуючим міжнародним постановам без перепон з боку великих аліянтських держав і без їх контролі переводить на території Східної Галичини ріжні односторонні адміністраційно-політичні акти, таких і акт „воєвудської автономії", як богато інших попередніх, може принести деяку шкоду українському народови. Але нашим становищем, нашим одностайним фронтом він ані дрібки не захитає. Пригадаймо собі, як в р. 1915 уладжував Східну Галичину гр. Бобрінський; які гремучі слова кидав він на адресу Українців; а прецінь ми пережили те все й перетерпіли. НЕ ІНША ДОЛЯ ЖДЕ І ПЛЯНИ БОБЖИНСЬКОГО. Коли наш народ перебув польську панщину й австрійсько-польську конституцію, то певно перебуде й польську „автономію".

Ще раз зазначуємо згідно із становищем всіх наших політичних партій, а тимсамим всього нашого загалу, що марні зусилля тих, які витрачують так потрібну Польщі енергію на полову, на котру не зловиться ніхто, крім двох-трох платних креатур, викинутих поза рамки українського громадянства. Коли в польськім громадянстві є люди, що обдурюють себе під тим оглядом, думаючи, що після важкої роботьби ЗА СВОЮ ДЕРЖАВНІСТЬ Українці вернуться до передвоєнних старань о кожду школу і кождого возного, то марні сподівання. Український народ безвпинно і з повним пожертвованнем буде обороняти лиш велику справу, справу своєї державности і з обраного шляху він не зійде.

Таке є наше засадниче становище.

Зрештою, український народ не прийме від нікого ніяких „дарунків". Він сам хоче постановляти про свою долю і волю, сам хоче уладжувати своє життє, розуміється, в порозумінню і льояльнім співділанню з тими національними меньшостями, що живуть на його етнографічній території.

Стверджуючи це наше становище, всетаки мусимо звернути увагу нашого громадянства на спробу обдурити проектом „воєвудської автономії" не нас, але заграницю. Є вимагана велика чуйність, аби держави, що підписали сен-жерменський і севрський договір не дали себе зловити на польську вудочку. Прецінь Нарутович хвалився, що зазнайомив вже акредитованих у Варшаві представників великих держав з провідними думками свого проекту.

Спроба анексії (прилучення) Східної Галичини шляхом виборів і „воєвудської автономії" не перейде в діло. Маємо повну надію, що проект „автономії" остане тільки проектом, що цей документ збільшить польський державний архив і колись дасть змогу якомунебудь ученому Ашкеназе написати учену працю про польські благодати для українського народу. Шлях до розвязки заплутаної Польщею східно-галицької проблеми має тільки один напрям: УСУНЕННЄ ПОЛЬСЬКОГО ВОЄННОГО НАСТУПУ НА СХІДНУ ГАЛИЧИНУ із всіми його наслідками, і приноровленнє в повнім обємі до нашої країни права про самоозначенне народів, т. е. того великого прінціпу, якому Польща завдячує своє політичне воскресеннє й істнованнє.

НЕ ЖДІМ! БО БОРОТЬБА В ГАЛИЦЬКІЙ УКРАЇНІ НЕ ЖДЕ! ВСІ УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ В АМЕРИЦІ НЕХАЙ СЕЙЧАС ЗБЕРУТЬСЯ НА РАДУ І ПРИЄДНАЮТЬСЯ ДО СЕЇ БОРОТЬБИ СВОЄЮ ЖЕРТВОЮ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ!

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Кацапам рветься.

Вже нераз я мав нагоду подати, якими засобами воюють кацапи, щоби лиш як найбільше зогидити все українське. Представлювання українства як зради на славянстві, видумки німецького мілітаризму, мазепинства, петлюрівства і т. д. — це ще чемні фрази, бо може бути й богато краще.

Повільна, тиха українська праця доводить їх до скажености. Вони кидаються й до найбільших ворогів Славянства Мадярів, коли ті обіцяють їм лиш один — на думку кацапів — ґенеральний лік на всі болі руського населення — „русскую литературную реч".

Недавно на зборах в Мезилявборцях, а потім у Камениці над Ужом нападав Ґаґатко разом із Камінським остро на теперішну владу. Тепер не перебирає в словах нападаючи на місцеву владу, головно Шкільний реферат за те, що він вкінці закинув хитання між українською мовою й російською — і згідно з постановами сен-жерменського договору взявся заводити українську мову в шкільництві.

Що й чеські партії, які саме одинокого Ґаґатка з місцевих партій попирали, зачинають прозрівати та застерігатися проти його роботи, свідчать збори членів чехословацької соціялістичної партії в Ужгороді. Члени тої партії (Кльофача), які є тут давно не погоджувалися з тим, що центральна управа партії попирала дотепер всі дотеперішні кроки д-ра Ґаґатка. Послідні загальні збори тої партії в Ужгороді, на котрих при виборі до партійної ради взяли перевагу поміркованійші елементи, поставилися в тій справі проти пражської партійної ради, й орґанізація домагається рішучо, щоби дотеперішне прихильне Ґаґаткові становище було засадничо змінене. Вказує при тім на вірний союз Ґаґатка з Камінським, котрого робота як мадярського прислужника вже нам знана. Орґанізація застерігає собі право переводити цензуру кождої політичної дописі посиланої з Підкарпатської Руси орґанови партії „Ческе Слово", в котрім були часто статті, з якими тутешні партійники не могли ніяк погодитися. Дійсно тяжко дотепер було зрозуміти, як партія, яка й дотепер бере участь в будуванню держави, попирала дотепер тут людина, якої праця поббрювала всюди державу.

В той спосіб Ґаґтко тратить одного з двох своїх опікунів. Остає ще лиш нац.-демократична партія (крамаржівська), але певно й вона скоро пізнає, що Ґаґатко має тільки спільного з Росією, що Яцків із Зах. Україною — і опустить його. Тоді кацапам прийде скоропостижена смерть.

А.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ.

Надходить преважна, історична хвиля для многострадальної Галицької Землі. На день 15. листопада с. р. розписав уряд Польщі вибори до польського сойму у Варшаві і то не лише на области польської републики, але також на чужій для неї території у Східній Галичині. Сим актом польський уряд задумує нанести смертельний удар державній ідеї Галицької Републики на землі Романа Великого й Данила.

В такій хвилі ми, законні представники Галицької Републики, свідомі важкого обовязку перед теперішніми і будучими поколіннями звертаємося з отсими словами до всіх дітей Галицької Землі:

Польща смертельний, історичний ворог українського народу.

Польща підступом вдерлася в 14. столітті на територію Галицько Володимирської Державн. Польща в минувшині як королівство шляхоцької сваволі чотири століття аж до її упадку понижувала, переслідувала й упосліджувала нашу церкву і духовенство, нищила українське міщанство, переслідувала українську культуру, а нашого селянина запрягла у ярмо панщини як робочу худобу польського панства.

Польща, пануючи відтак у Галичині з протекції австрійських цісарів, спиняла розвиток нашого народу через ломанне австрійської конституції, через виборчі шахрайства і стрілянне у виборців селян, що хотіли чесно сповнити свій горожанський та національний обовязок у виборах, через змінюванне українських шкіл на польські, через недопусканне до заснования українського університету у Львові, через переслідуванне політичних, культурних та економічних інституцій нашого народу, через неприниманне українських урядовців до державної служби, через польонізацію українського міського пролетаріяту, через рабованне нашого селянства, яке з біди і нужди тікало в світ за очі, до Прус, до Америки, через ширенне розбрату серед нашого народу.

Польща з вибухом великої війни через своїх старостів і жандармів замучила на смерть тисячі наших свідомих селян та інтелігентів в австрійських кріміналах і Талергофах а її Загурскі віддали Мадярам на розстріл тисячі наших в нічім не повинних селян та інтелігентів.

Польща кат волі Галицької Землі.

Брехнею і хитрістю випросивши собі поміч у держав Антанти, Польща втопила в морі крови і сліз Галицьку Републику, здвигнену в 1918 р. волею цілого українського народу Галицької Землі. В третє зеленіє трава на могилах геройських дітей Галича, що своїми грудьми, своєює благородною кровю заслонювали волю Галицької Землі від полчищ Пілсудского і Галлера. Ще не спорох навіли в гробі кости народніх мучеників-героїв з усіх верств нашого народу, тортурованих священиків, селян, робітників та інтелігентів, що так бажали волі Рідному Краєви, яких помордували озвірілі товпи ляцької дичі. Ще на всіх просторах Польщі стосами догнивають трупи арештованих та інтернованих героїв Галицької Армії — німі свідки тортур Ляхо-Татарина. Ще кличуть своєю жертвою о пімсту до неба десятки тисяч добрих дітей Галицької Землі, прогнанців з Карпатських гір, з Подністровя, з Надбужу і ріки Сяну, що кістьми своїми встелили українську Землю від Збруча по Дніпро й Чорне Море. Ще сліпнуть в катакомбах львівського підземелля тисячі українських студентів вищих шкіл, що недіставши доступу до удержуваних кервавицею українського народу вищих шкіл, потайки, мов злочинці, шукають культури-науки. Ще плачуть на Польщу діти прогнаних зі служби українських урядовців і робітників. Ще пухнуть з голоду на еміграції тисячі стрільців, студентів, народніх діячів, яким до шляху до Рідного Краю жорстокий Лях поставив шибеницю.

Віроломний Лях допче міжнародні договори.

Не зважаючи на те, що Східна Галичина до Польщі не належить бо суверенні права над нею застерегли собі в сен-жерменськім договорі держави Антанти, аж до оконечного вирішення справи, мимо того, що сі держави через уста своїх керманичів заявили й заявляють по нинішний день, що східно-галицька справа міжнародня справа, польський уряд, хвилевий військовий окупант краю, не питаючи про згоду український нарід — переважуючу більшість населення Сх. Галичини, відважується ломати міждержавні договори і на очах цілого культурного світа задумує переводити вибори до польського сойму в Галичині, як в міждержавно признаній Польщі провінції.

Лях намагається одурити світ.

Безсоромність Польщі не знає границь. Для одурення держав Антанти польський уряд голосить по світі, що він приготовляє для Східної Галичини таку широку автономію, що вона заспокоїть домагання Українців і що тому держави Антанти не повинні противитися виборам до польського сойму у Східній Галичині.

Наруга над державним правом українського народу в польській виборчій ординації.

Щоб унеможливити українському народови протест проти польських претенсій до Східної Галичини, у виборчій ординації до польського сойму постановлено, що активне і пасивне виборче право мають тільки горожане польської держави і що кождий кандидат на посла мусить зложити заяву, що він уважається польським горожанином. Розписуючи вибори до польського сойму в окупованій Галичині і примушуючи українське населення брати участь у виборах, Польща ставляє українському народови згори такі умови, які ставляється побідженому при повній капітуляції.

Ляхи шукають хрунів-зрадників.

Польский уряд добре знає, що український нарід Східної Галичини ненавидить Польщу до глибин душі й не хоче за ніяку ціну належати до Польщі. Польський уряд знає,є що всі діти Галицької Землі змагають до відзискання своєї власної держави — Галицької Републики. Тому Польра намагається тепер, перед виборами до польського сойму у Варшаві,—посварити нарід між собою, розколоти його, „пусьціць Русіна на Русіна", а ослабивши його, пожерти. Тому польський окупаційний уряд у Галичині шукає між нашим народом зрадників-Юдів, що за польські марки мають агітувати між нашим народом за виборами до польського сойму. Помагає Польщі кількох зрадників нашого народу Михайло Яцків, Сидір Твердохліб та Іван Лісковацький.

Що сталосяб, якби хоч частина нашого народу взяла участь в польських виборах.

Український нарід Галицької Землі не може і не сміє брати участи у виборах до польського сойму, бо він за ніяку ціну не сміє зречися своєї суверенности на своїй власній землі. Східна Галичина до Польщі не належить тому польський сойм у Варшаві не є його суверенним тілом. Участь хочби тільки частини нашого народу в польських виборах булаб страшним соромом і великим нещастем. Хто взявби участь в сих виборах як виборець, або як посольський кандидат, той на основі постанов польської виборчої ординації признає польську суверенність на Галицькій Землі, а себе уважавби польським горожанином. Польща того тільки й чекає, а тоді вона буде голосити перед світом, що наш нарід, взявши участь у виборах до польського сойму, згодився на пановання Польщі на Галицькій Землі. Тоді Польща заявиляти буде, що східно-галицька справа — се польське внутрішне питанне,є бо мешканці Східної Галичини признались підчас виборів до польського горожанства. Таким способом Лях окупант Галичини зможе лекше агітувати між державами Антанти й домагатися, щоб сі держави міждержавно передали суверенні права Польщі.

Браття і сестри! Старі і молоді! Селяне, робітники, міщане та інтелігенція! Діти Галицької Землі — Батьківщини Ростиславичів і Романовичів! Не допустіть, щоб халобою і соромом покрилася наша Рідна Земля! Одним дружнім фронтом дайте достойну відповідь на визов ляцького нахаби: не йдіть до виборів до польського сойму!

Браття селяне! Чи знаєте що таке Польща? Вашими предками польські пани за панщини орали. В неділю і свята гонили їх гайдуки на лани польської шляхти. Ваших жінок і дівчат забирали польські пани до своїх покоїв на вічний сором. Старців, жінок і дітей забивали на смерть нагаями. Польські пани крали Вам вашу матір-землю і Вас тримали у темноті як худобу. А за Австрії? Не грабили Вас польські комісарі? Не пускали Вас з торбами з Вашої рідної хати? Не стріляли Вас як заяців при виборах? Не кидали Вас до криміналів? Не мучити Вас підчас великої війни як „москвофілів"? Не рабували Ваші церкви і школи? А тепер не зрабували Вам вашу Вітчину — Галицьку Державу? Не забирають Вам з під носа землю для своїх Мазурів-кольоністів — землю, яку потом і кровю обрабляли Ваші предки й Ви Вашими мозолистими руками? Не рабують з Вас дачину? Не мучили Вас і Ваших дітей в таборах інтернованих? Чи знова маєте бути на віки вічні рабами проклятої Польщі?

Ні — і стократ ні! Та найкраще відплатите Польщі всі Ваші муки й сльози, коли як один муж не підете до польських виборів! Не допустіть також, щоби Ваші брати латинники брали участь у виборах.

Браття робітники! Ви самі добре знаєте як Вас переслідувала й до нині переслідує Польща. З ласки польських панів Ви стали попихачами польського робітника. Вам кидають польські пани і фабриканти такий нужденний охлап, що Ви, Ваші жінки і діти пухнете з голоду! А кілько з Вас до нині не може найти кусника хліба, бо Ви в Поляків „кабани". Чи не кажуть Вам Поляки, коли просите о занятте, щоб Ви покидали свою народність і віру і ставали яничарами свого народу? Чи допускає Польща Ваші організації і Вашу пресу? А кілько з Ваших товаришів повисло на польській шибениці, кілько з них пожерли щурі в Берестю Литовськім, Модліні, кілько їх замучили легіонери Пілсудського в инших ляцьких таборах смерти? За сі муки і наругу малиб Ви у виборах до польського сойму зречися власної держави і признати пановання польських катів над Сх. Галичиною?

Український робітник не зрадить Рідного Народу! Й не возьме участи у виборах до польського сойму!

Українські інтелігентні трудівники села і міста! Чи знаєте Ваш обовязок перед рідним народом — бути йому примірним провідником і дорадником у сю важку історичну хвилю? Відважно, не оглядаючись на ніякі жертви, будьте почесною, пробоєвою фалангою в тепершнім бою з безправством ляцького окупанта й на його заклик до виборів дайте відповідь згірдною мовчанкою і повним бойкотом!

Священики! Найблищі провідники народа! Опікуни і дорадники його у всіх хвилях життя! На боєві постерунки! Ви, як слуги Христа, обовязані й мусите служити правді і тільки правді! Чи можете Ви самі, беручи участь у виборах, бути свідками польської брохні, що Польща-окупант має право переводити вибори в Галичині? Чи можете Ви доражувати своїй пастві брати участь в ляцькім насильстві? Чи не даремні булиб жертви життя замучених в Талергофах, закаменованих здичілою товпою слуг Божих-священиків? Чи жертва крови оо. Підляшецького, Галібея, Ніжанковського і соток инших священиків, що віддали своє життє за державне право нації, малаб бути даремна? Голосіть отверто і сміло правду відданій у Вашу духовну опіку наствї. Не йдіть до виборів і пастві своїй забороніть! Потерпіти за правду, святий обовязок носителів християнської ідеї. Будьте добрі і примірні! Ціла Галицька Земля звертає на Вас свої очі, як в часах гонень на проповідників слова Божого.

Сини Галицької Землі! Ніхто з Вас не сміє взяти участи в польських виборах. Се національний приказ!

А якби хто спідлів так душею, що не послухавби голосу національної совісти і як виборець або як посольський кандидат взяв участь в польських виборах, то на того має впасти гнів його родини, його села чи міста, гнів цілого українського народу. Такий Юда не сміє безкарно оглядати сонце Боже! Погорда народу нехай стане йому прокляттем на віки вічні. Бо тільки нарід, що вміє шанувати свою національну й державну честь достойний імени культурного народу!

Від горожан Галицької Републики жидівської національности, які також терплять від польського безправства домагаємося справедливого відношення до нашої державности, яка запоручує їм повну національну і державну рівноправність і свободу. Жиди! не ставайте по стороні польського насильства і не беріть участи у виборах!

Справа нашої Батьківщини — міжнародня і мусить бути вирішена справедливо на міжнародній арені. Рішенне западе ще сеї осени. Тому Польща так спішиться з виборами до сойму і хитрує пляни автономії, щоб випередити міжнародне вирішенне нашої справи і створити доконаний факт. На польський визов: через вибори до польського сойму зробити її хатньою польською справою — мусить дати відповідь цілий український нарід безоглядно і без виїмку бойкотуючи польські вибори. Така постава цілого народу Галицької Землі прискорить міжнародне визнанне самостійної Галицької Републики.

Геть з польськими виборами у Східній Галичині! Нехай живе самостійна Галицька Република!

Др. Евген Петрушевич, вл. р.
Др. Кость Левицький, вл. р.
Володимир Сінгалевич, вл. р.
Др. Ярослав Селезінка, вл. р.
Др. Роман Перфецький, вл. р.
Др. Осип Назарук, вл. р.

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИК ПРО ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ.

(Допись).

Від якогось часу читаю в українських часописях новий завив Галицького Правительства, щоби складати Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви. Я не богач, а бідний заробітник; одначе спішу з невеликою але щирою жертвою на оборону рідної землі. Хоч я тепер вже американський горожанин, то всежтаки радийби в одній секунді почути, що мій рідний край вже вільний від нашого вічного ворога ляхо-татарина. Такої щасливої хвилі хотів би я ще дожити. Марна надія ляхів, що ми тої боротьби не видержимо! Наш загал в Америці підіпре наших братів в старім краю. Ми підіпремо і наше Правительство. Ми знаємо, що воно немічне без нашої допомоги, бо всяка інформація по світі і наші Місії по чужих краях коштують великі гроші. Наше Галицьке Правительство бідне, бо на вигнанню. Край не поможе, бо ляхи забирають податки, данини тощо, але зате ми американські робітники не пожалуємо центів і хто що може, киньмо на оборону рідної землі.

Андрій Мних,
Вестерлі, Р. Ай.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ.

Будьмо добрими патріотами.

(З „Канадійського Фармера").

Слово „патріотизм" — то латинське слово і означає по нашому горячу любов вітчини, а слово „патріот" чи „патріотка" означає громадянина привязаного до рідного краю, взагалі чоловіка, що любить свою вітчину. Патріотизм не допускає до того щоб чоловік лиш самого себе любив, він виключає самолюбство, а радо і щиро працює для загального добра свого народа, для всіх родимців. Патріотизм учить чоловіка мати привязанне до рідної землі, на котрій він, його родичі чи родина, братя і сестри, його свояки, родилися і виховались. Він учить любити гаї, ліси і гори, котрі чоловіка і його родиме гніздо охоронили від бур і нападів диких орд Турків, Татар та Поляків. Патріотизм учить любити ті поля, котрі нас кормили, котрі наші батьки, брати та сестри кровю своєю зливали, а на котрі український чоловік з гордістю споглядає. Він учить любити потоки і ріки з котрих вода жажду нашу заспокоює. Що більше, патріотизм учить любити свої українські букви, свою бесіду, своє письмо, установи свого народа і обичаї, народну свободу і права народа, його щастє, честь і славу.

Нема в світі більшої приємности, як виробити собі патріотичне почуттє і серце для свого народа. Такому патріотичному чоловікови так мущині як і женщині хочеся жити на світі як найдовше, щоби тільки для свого народа щось доброго зробити. А до всяких патріотичних товариств то такого чоловіка так тягне як — скажемо по просту — налогового картяра до карт або пияка до гетелю. Патріотичний чоловік ніколи не буде без своєї української книжки, без своєї української часописи; він їх читає і освідомлюєсея, він і знає, що є лише одна на світі Україна, як один Господь на небі і як Бог в тройці перебуває, так є українська земля поділена на части, але всеж таки одна Україна, бо тільки один є український народ, як один народ німецький, французький, англійський, чеський і ин. А та соборна Україна дуже стародавна, числить поверх тисячу літ і хто її вирікаєсея, хто її розеднює; хто її називає ріжними назвами і з неї насміваєся, той не є в очах українського народа українським патріотом, а є попросту зрадником, ворогом сього великого сорокміліонового народа.

„Лиш той народ, котрого горожани охотно жертвуються для загального добра і вище цінять загальні справи як свої, може по правді бути великим і надіятися на повагу від других народів," — так сказав один славний історик. У наших формерів та робітників ще далеко до того, щоби вони зрозуміли яку велику вартість мають ті слова для освіти нашого народа. Жертувати себе і свій маєток для спільної справи — то може робити лише більше просвічений нарід, як — Ірляндці, Чехи і Німці. У нас ще межи робітництвом і фармерством страшна темнота, а більша часть з тих робітників і фармерів, що уміють читати, жалують дати цента на просвіту, на українську книжку або часопись, а вже на якусь добру українську справу не дадуть нічого хоть би голову стяв їм. Про неграмотних робітників і фармерів уже й не говоримо. Із таких неграмотних людий не може бути ніхто добрим патріотом. То маса темна, тяжка, до поступу і просвіти не доступна; вона не знає своєї чести народної, не розумію того, що є патріотизм. Неграмотний чоловік взагалі не може піднестися понад буденне життє до такого народного ідеалу, яким є вeітчина, обряд, письмо, бесіда і .т п. У таких людий нема ніякого почуття народного, їм всьо одно чи буде українська держава або ні, чи український народ буде на дальше оставати під польським і московським терором, аби їм лише добре жилося і поводилося, аби лише їм жилося в матеріяльнім добрі та щастю.

Почуттє народного патріотизму є кождому чоловікови вроджене; воно може бути притуплене, але не завмирає так скоро і його можна наново розбудити. „Лиш у людий без характера, котрі торгують своїми переконаннями, як жид старими лахами, почуттє патріотизму завмерло", — писав Єронім Анонім. Що почуттє епатріотизму вроджене майже у кождого чоловіка, видимо то на примірах в ріжних народів. Наведемо деякі приміри з нашої української історії. Читаємо в історії України, що коли один козак на імя Дмитро Вишневецький попався в турецьку неволю, то султан турецький намовляв його відречися православної віри і української народности, а пристати на турецьку віру, обіцяючи за те привести його, яко Турка, до великої слави й власти у своїй державі. Але Дмитро Вишневецький з погордою відкинув таку пропозицію за що лютий султан казав його повісити за ребро на зелізнім гаку перед своїм замком, думаючи, що в той спосіб і при таких муках Дмитро змякне. Однак Дмитро не подався, а противно, висячи на гаку, славив свого християнського Бога і голосно говорив, що хоче Українцем умирати. Чуючи таке і султан приказав привести свою дочку, котра була дуже гарна, і приобіцяв дати її йому за жену, если тільки виречеся своєї віри і прославить Аллаха, т. є. турецького бога. „Добре, — каже Дмитро, — тільки подай мені лук, щоби застрілити її на обід, коли з нею звичаюся, сього голуба, що там на даху твого замку сидить. „Дали Дмитрови лук, він вимірив і убив ним дочку султана, а сам за віру і український патріотизм умер мученицькою смертю.

Великим патріотом був також Петро Могила, київський митрополит. Він дуже заслужився коло піднесення українського народа і православної церкви, котрої повага в його часах страшно упала. Та найважнійшим ділом його було заложенне висшої школи в Київі, з котрої виходили високо образовані люди. На піднесенне православної церкви і українського народа він записав всьой свій великий маеток. Йому то завдячити треба, що освіта на Україні стала бистро ширитися і в скорім часі появились такі патріоти, як Павлюк і Остряниця, що сильно обставали за українським народом і за свій патріотизм заплатили життєм серед страшних мук: Павлюкови вложили в Варшаві на чолову розпечену желізну корону а в руки дали розпечену желізну палицю, а Стефана Остряницю і трох його полковників колесували, поломили їм руки і ноги і тягнули з них жили поки не віддали Богу духа. Инших українських патріотів вбивали на коли, ще инших обливали нафтою і палили, а декотрих знова рубали на кусні або живцем дерли з них паси. Жінки і діти тих мучеників, прийшовши з України, — як говорить історія, — щоби просити панів о пощаду і милосерде для своїх татів і мужів, а зобачивши перші муки, почали страшно плакати і ридати. Однак і вони скоро замовкли: жінкам польські кати обрізували груди, відрубували руки і ноги, цицками били конаючих по лици, а дітий, бродивших коло окровавлених материй, палили на желізних решетах. Всі ті страшні муки понесли наші українські люди за свій патріотизм, за свою горячу любов до своєї вітчини, до свого дорогого народу.

Коли славою і окрасою є патріотизм для мущин, то о стільки більше та чеснота піднесить женщин! А в історії находимо приміри українського патріотизма й серед женщин. Так читаємо в історії України, що коли Хмельницький воював з Польщею, а польські війска кинулися на Поділле, — місточку Буша держалося 12,000 людий, межи котрими була майже половина женщин і не хотіли піддатися Полякам, за ніяку ціну. Колиж польським війскам вдалося вдертись до місточка, то міщане, видячи, що надходить для них послідна хвиля, сами запалили свої доми і убивали один другого. Жінки кидали своїх дітей в керниці і сами скакали за ними. Молода жінка одного сотника, узрівши трупа свого чоловіка, сіла на бочку пороху і сказала: — „Не хочу по милім чоловікови дістатися на забавку польським жовнірам", — запалила порох і її рознесло на кусники. Дальше сімдесять жінок скрилися з оружієм недалеко місточка в одній печері. Підглянув їх польський полковник і приказав до печері спустити воду, в наслідок чого всі нещасні потопилися. То що сталося в Буші, ділялося за часів Хмельницького також по других містах і селах. І там жінки не хотіли піддаватися Полякам і воліли згинути у війні, як запропастити свою любу вітчину.

Можнаби навести ще тисячі таких світлих примірів українського патріотизму, та на се не позволяє нам ні час ні місце в часописи. Думаємо однак, що для людий з серцем і розумом вистарчить і того, що розказали, щоби їх розігріти любовю для своєї віри, для свого народа, для своєї мови і свого письма. Славу заслужених для народа людий голосять простонародні пісні і безсмертні твори наших письменників. Нехай же приміри народних мучеників і героїв будуть нам завжди перед очима! Ми, канадійські Українці, заприсягнім, що будемо достойними наслідниками тих наших предків, котрі так хоробро боронили свій народ! Будьмо на стільки патріотами і патріотками, щоб затримали ту щиру любов до свого рідного краю, який тепер находиться у ворожих руках і який молить нас о потрібну і негайну поміч. Не вимагає наш рідний край великої жертви в майні і крові, він хоче лише аби ми, як вірні сини українського народа допомогли йому здобути волю і свободу, вільне життє та розвій. І коли в нас ще є яке почуттє патріотизму, коли ще в наших серцях горить любов до свого рідного краю, коли ще ми взагалі почуваємося добрими Українцями то ніколи не відмовимо свому рідному краєви тої помочі, яка допоможе йому видобутись з ворожої неволі і катовання й позволить йому жити так на свободі, як сами жиємо в нашій прибраній вітчині...

25% ОПУСТУ!!!

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержанне своєї літератури, не жаліли часу на читанне книжок, не дивились обоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів.

Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, єсли народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Книгарня „Свободи" (Українського Народного Союза) зробила богато для просвіти українського народа, від часу свого основання. Нехайже і на дальше Українці попирають її і замовляють книжки від сего найбільшого видавництва української літератури в Америці і взагалі в Канаді.

НАЙНОВІЙШІ КНИЖКИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ:

Байки Івана А. Крилова в переспівах і наслідуваннях Богдана Ленкого, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20

Байки Леоніда Глібова, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20

Біблія, святе письмо старого і нового завіту мовою русько-українською, переклад П. О. Куліша, І. С. Левицького і д-ра І. Пулюя, в полот. оправі 3.00

Борці за правду, історичне оповідання А. Кащенка, видання 4-те 45

Відродження, роман в 3-ох частях, ґр. Льва Н. Толстоя (переклав В. Сімович) 2.25

Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. Друге видання з одмінами й додатками. Написав др. Василь Сімович. Брош. 3.25, в полот. оправі 3.75

Ґолем, оповідання, Ґ. Майрінка (переклав В. Левицький). Брошур. 1.25, в оправі 150

Залісе, повість Осипа Маковея, друге справлене видання, брош. 1.00, опр. 1.25

Захар Беркут, образ громадського життя Карпатської Руси в XIII. віці, повість Івана Франка, брош. 1.25, опр. 1.50

Земля, повість Ольги Кобилянської, брош. 1.75, опр. 2.00

З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листе" й „Великі роковини". У біографічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій. Брош. 2.75, в полот. оправі 3.40

З Дніпра на Дунай, оповідання для нацтва з часів скасування Запорожської Січі, А. Кащенка, видання 3-тє 40

З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся 60

Історія боротьби віри з наукою Дж. Дрепера (переклав з англійського М. Павлик) 1.50

Історія Греції та Риму для школи й самонауки, з 46 малюнками й 3 картами, написав М. О. Ковалевський 65

Історія української громади в Раштаті, нап. Омелян Терлецький, з ілюсртаціями 1.75

Казки братів Ґріммів, з переднім словом, портретом автора і малюнками в тексті 20

Казки братів Ґрімм в чотирох томах з 180 малюнками, томах з 180 малюнками, том I. 60

Казки Вільгельма Гауффа, з 86-ма малюнками, частина перша (шість казок) 60

Кайдашева сімя, повість Івана Нечуя Левицького, з портретом автора і з передмовою Василя Верниволі, брош. 1.25, опр. 150

Книжка про Німеччину. Німецький край, німецька праця, німецька культура. З причинками звісних осіб німецького життя і з багатьома ілюстраціями. В картон. оправі 1.00

Кобзар Тараса Шевченка, з портретом автора, сторін XVI+707, брош. 1.50, в полот. оправі 2.25

Козацька пімста, оповідання з козацької старовини, Андрія Чайковського, друге видання 40

Коротка історія Козаччини, нап. проф. Володимир Антонович, із переднім словом про життє та діяльність Антоновича, із портретом автора, образами гетьманів, картою України і увагами д-ра Мирона Кордуби, друге виданне 65

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ. — Кождий замовляючий книжки повинен вилисати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий мoні-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюванню книжок посилати 10 центів на реджістер. За недоручені книжки коли замовляючий не прислав на реджістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

Кождий, хто замовить найменьше на 5 дол., дістане з поданих цін четвертину (25%) опусту.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНІЙШИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий моні-ордер на імя, яке подано у понизшій адресі:

„SVOBODA"
83 Grand Street Jersey City, N. J.

ПОДЯКИ.

Отсим складаю подяку Головному Урядови У. Н. Союза і подаю до відома, що я отримав 100 долярів з фонду убогих ізза страчення зору лівого ока. Дякую сердечно Головному Урядови за скоре виплаченнє, а до Вас, Браття і Сестри, кличу: Вступайте всі, котрі ще не належите до У. Н. Союза, бо се найстарша і найбогатша організація, котра виплачує ретельно всі свої зобовязання. Дай Боже, щоби наша організація зросла до року до 100.000 членів. — **Григорий Замойський**, член 347 відділу в Милвил, Н. Дж.

Отсим складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за уділенне мені помочі в сумі $50, що стали мені дуже в пригоді в моїм великім нещастю. — **Анастазія Климко.**

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЛАНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія Вел., від. 87 У. Н. Союза повідомляє, що три-чвертьрічний мітинґ відбудеться о 2. годині пополудни в неділю, 8. жовтня в Куцінґс гали під ч. 24 Сентрал Евеню. На порядку нарад справозданне і другі важні справи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Н. Трояновський, предс.; В. Максимик, секр.

ГАМТРАМК, МИШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 146 У. Н. Союза повідомляє, що три-чвертьрічний мітинґ відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 15. жовтня в гали Укр. Хати під ч. 2240 Ґрейлінґ ул. На порядку нарад справозданне контр. комісії за 3 квартали і вiдзирателів хорих. Неявившийся член заплатить кару. — О. Нота, предс.; П. Андрушків, секр.

ДЕРРИ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 113 У. Н. Союза повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 12. годині попол. в неділю, 15. жовтня с. р. в гали Івана Козємчака на Елмади Евеню. На порядку нарад справа поставлення власної гали і инші. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Н. Курчак, предс.; А. Клим, секр.

ЛЯХ ПІДПАЛИВ УКРАЇНЦЯ.

В Тетевчицях, радехівського повіту, згоріли в ночі з 27. на 28 стодоли, повні збіжа в господаря Йосифа Галущака. Галущак, свідомий член українського громадянства, одружений з сестрою відомого українського діяча проф. Смаль-Стоцького, заслужений в селі тим, що за його старанням виставлено церкву, школу і читальню, падає вже третій раз жертвою мстивої руки. Перед Великодними Святами приловив він в своїм шпихлірі місцевого Поляка Філяровского, котрому, до речи сказавши, позичав гроші на купно ґрунту, худоби і т. п. Ще не скінчився процес з Філяровским, а вже в кілька неділь обікрали його невислідженi злодії знов на міліон марок. Тепер має втрату на яких 4 міл. мп. Загальна думка така, що тут мається до діла з якоюсь добре зорганізованою домашньою бандитською шайкою. У місцевого громадянства пропало вже кілька коний три січкарні і богато ще дечого, повинно доложити всіх заходів.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ДАРУНОК.

Недавно Каменецький Український Університет уроисто святкував 30-літній ювилей наукової діяльности декана фізико-математичного факультету цього університету професора Петра Бучинського (був. проф. Одеського університету). Місцевий советський „Комхоз" зробив ювилятови цінний подарок: подарував у власність його професорови власний дім у м. Каменці Подільському.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

о. Іван Глинський, довголітний нарох Озеряи коло Товмача, помер дня 19. серпня с. р. в 74 р. життя, а 45 священства. В. Й. П.

о. Іван Малецький, завідатель парохії Турочки вижні, пов. Турка, помер дня 16. серпня с. р. в 29 р. життя. Похорон відбувся дня 18. серпня. В.Й.П.

о. Володимир Паук. В с. Саджаві, богордчанського повіту помер містодекан о. В. Паук, в 78 р. життя. Помершй весь час священства перебув в Богородчанщині, де був одним із перших діячів на полі освіти й політичного життя. Його заходами засновано товариство „Скит Манявський". Яко член Повітової Ради ставав у обороні українського народу. Своєю невсипучою працею допровадив до того, що село Саджава є одним з найбільше освічених і свідомих в повіті. Цілий повіт глибоко відчув втрату скромного діяча, якого память лишиться між нами довгі часи. Земля Йому пером!

Август Дермаль, бувший довголітній управитель Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, вмер 19. лютого с. р. в Київі з голоду та холоду. Покійник положив був великі заслуги коло організації українського книгарства, був перший, що злучив його з загально-европейським книгарством, надав йому европейський вигляд та положив великі заслуги коло виховання фахових книгарських українських сил. І тільки війна перервала цю його вартісну працю. А саме 1915 р. був вивезений Москалями в глибину Росії. Справді революція дала йому змогу вернути знов на Україну, а саме до Київа, де він знов працював в українських видавничих інституціях, але повернути до Львова, мимо усіх старань, йому не удалося. Там, у Київі захопила його і большевицька заверуха. Одначе він, людина наскрізь чесна та солідна, яка привикла жити тільки працею та трудом, не вмів примінитись до диких відносин, заведених большевицькою владою, опертих на висисктуванню останніх сил з людини, не даючи їй ніякого за це матеріяльного забезпечення, а при тому не маючи ніяких знайомих у Київі, вмер з біди, постійного недоїдання, в бруді та хоолі зимою с. р. в Київі. Земля пером сему чесному працівникові на полі української культури.

СТАРИННИЙ ЛЬВІВ.

I.

Львів згадується перший раз в старій ґалицькій літописи 1255. р.; значить: має за собою мало що більше як 650 років істнування і не може зачислятися до найстарших українських міст; далеко старший від нього Галич. Перемишль, Ярослав, Теребовля, а вже ніяк не дорівнує Львів своїм віком найславнійшому нашому городови, Київу, що повстав ще давнійше.

Але на місці, де тепер стоїть Львів, була в давніх часах якась осада, котрої імени не знаємо. В ріжних околицях міста (як на Високім Замку, Цитаделі, Личакові, Янівськім) знаходять від часу до часу камінні ножики, топірці, стріли, далі ріжні прилади з кости і рога, також глиняну посудину дивної форми; все те знаки, що тут мешкали якісь люде і то в дуже давніх часах, тоді це, як не знали навіть оброблювати заліза; але коли це було і чи це був наш народ, чи якийсь инший, про це трудно щонебудь сказати.

Львів повстав на тому місці далеко пізнійше за понування славного князя Данила, одного з наймогучійших наших володарів.

Це був той князь, що по довгих роках замішання привернув лад і спокій в ґалицькій землі; він відпер Поляків і Угрів, що хотіли поділити між себе Галичину, здобув люблинську землю, розширив своє панування аж за Карпати і мало що не злучив у своїх руках всеї України. У сусідів мав велике поважання; слабі польські князі часто просили його о поміч і пораду; коли вимерли австрійські князі, Данилового сина Романа прошено засісти на княжому престолі у Відні; папа римський прислав Данилові королівську корону. Але могучий князь мав одну велику журбу: напади Татар. Щоби обезпечитися перед ними, Данило почав будувати в цілій своїй землі замки, городи; один такий город збудував на горі над рікою Полтвою і від імени свого сина Льва назвав його Львовом.

Місце, де поставлено Львів, було якби сотворене на замок. Довкола стояли величезні ліси, з котрих сьогодні лишилися ледве останки; в лісах було повно дикого звіря: була в них не тільки дрібна звірина, але й вовки, дики і невидані тепер тури; по дуплавих деревах гніздилися рої пчіл так, що мід стікав по пнях. Було багато води; ріки і річки мали більше води, як нині, бо ліси хоронили вогкість; навіть львівська Полтва, сьогодні незначна річка, колись у час повені виливала і робила великі шкоди; в ріках було багато ріжнородної риби. Вода і ліс забезпечували чоловікові легкий прожиток. Гора, на котрій мав стояти город (нині вона зветься Високим Замком), була з усіх сторін стрімка так, що ворогові тяжко було вдертися на неї, а за те легко було з неї боронитися; вид був далекий на всі сторони, тож в час можна було доглянути неприятеля і приготовитися на його прихід.

По давньому звичаю гору обезпечено на верху ріжними укріпленнями: викопано довкола глибокий рів, насипано з землі високі вали, а при них поставлено огорожу з грубих пнів дерева. В середині між укріпленнями стояв княжий двір, при ньому двірська церковця, далі инші будинки; тут побудувалися також княжі урядники і богатші бояре. Все було деревляне, бо з каміння і цегли тоді будовано не богато.

Як рознеслася чутка, що заложено новий город, під Львів почали стягатися люде з ближших і дальших околиць; під охороною замку було безпечнійше мешкати, як де инде. Приходили передовсім будівничі, теслі, столярі і инші ремісники, що надіялися знайти заняття при нових будовах; осідали селяне хлібороби, бо в городі можна було ліпше продати збіжжа і городину; були пекарі і різники, що достарчали хліба і мяса для міщан; шевці і кравці робили обув і одіж! ковалі і мечники виробляли всяке оружжя. Разом з князем приїхала в город княжа дружина, а з нею багато служби; одні пильнували коней, инші худоби, порядкували в замку, сповняли ріжну прислугу; приїзджало багато молодіжи, що мала охоту вступити в княже військо.

Далі почали показуватися в городі й чужі купці, бо під Львовом переходила давня торговельна дорога, що йшла від Київа через Володимир до Кракова, Праги і в Німеччину; були між ними Німці, Вірмени, Татари, Жиди і всі привозили ріжнородні товари до нового міста. Всі ті приходні не могли поміститися в городі на горі: осідали нижче під замком, на рівнині, що йде від гори до Полтви — там, де сьогодні є вулиці Жовківська і Замарстинівська; ця частина міста ще й досі називається Підзамче, тому, що лежала під замком. Головний торг був тоді на площі, що нині має імя Старий Ринок. В тих місцях довкола города побудувалися численні церкви; декотрі з них істнують дотепер, як церква св. Николая, св. Пятниць, монастир св. Онуфрія, але самі будинки походять із пізнійших часів; по церкві св. Теодора лишилася тільки як памятка площа св. Теодора; по инших, як по церкві Спаса, Покрови, Воскресення і слід пропав. Була тут також вірменська церква і латинський костел, бо наш нарід шанував кожду віру і не боронив нікому відправляти своїх богослужень. Тодішний Львів лучився з селом Знесінням так, що тамошня парохія зачислялася до львівських; натомісць церков св. Юра стояла вже далеко за містом серед лісів, при ній був монастир, кріплений як малий замок.

Тодішний Львів не належав до великих міст; числив що найбільше скілька тисяч мешканців. Але вид його був дуже гарний: високо на горі стояв поважний замок, укріплений валами; під горою кругом стояли міські церкви, а довкола них міщанські двори і доми з садами і огородами; над рікою розтягалися сіножати й поля, а далі йшли старі густі ліси.

(Конець буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".